

שם המושב: מגונודר לירושלים: יוצאי אתיופיה במעבר להוראה וחינוך
יו"ר: א. קלניצקי
אחווה-המכללה האקדמית לחינוך, מכון מופ"ת

במושב זה החלטנו להתמקד בפרחי הוראה ובמורים יוצאי אתיופיה שהשתלבו בתוכנית ייחודית להכשרת מורים ובהוראה עצמה. ההרצאות המובאות הינן מזוויות מבט שונות: מי הם יהודי אתיופיה?, המסע שלהם לירושלים ומסע השורשים לאתיופיה, מה היא דמות המורה בעיני יוצאי אתיופיה באתיופיה ובישראל? למידה מהצלחות: נרטיב אישי וקולקטיבי של נחישות ורצון, הדרך להשכלה גבוהה של בני הקהילה. נקודות מבט אלו עשויה לתרום לעוסקים בהכשרת מורים ולמורים לקדם ולשפר את שילובם של יוצאי אתיופיה בתהליכי הכשרה והשתלמות בהוראה ובכך להביא לעליית מספר המורים יוצאי אתיופיה שיהוו דוגמה אישית ודמויות להזדהות לתלמידים יוצאי אתיופיה. למרבה הצער כיום, עדיין ברב בתי הספר הדמויות היחידות המבוגרות יוצאות אתיופיה הם אנשי תחזוקה וניקיון.

השכלה כמנוף למוביליות חברתית בקרב סטודנטים עולים יוצאי אתיופיה
א. קלניצקי, ש. מלאת
 אחוה המכללה האקדמית לחנוך, מכון מופ"ת

בהרצאה יוצג מחקר משולב גישות (mixed methods) העוסק בחיבור מיוחד הקושר בין השכלה גבוהה לבין תעסוקה בקרב עולים מאתיופיה, עולים אשר סיכוייהם להשכלה גבוהה ולתעסוקה תואמת, אינם מובנים מאליהם.

המחקר בודק את מאפייני הלומדים והבוגרים שלמדו בתכנית ייחודית להכשרת יוצאי אתיופיה להוראה בין השנים 2001-2009 במכללת אחוה מתוך עניין לבדוק באיזו מידה חלו שינויים במאפייני הלומדים המגיעים ללימודי הוראה בתקופה הנדונה. בנוסף, ובקונטקסט רחב יותר, מסקרנת השאלה - האם אכן ניתנה הזדמנות אמיתית לעולים, הזדמנות שתבוא לידי ביטוי במציאת תעסוקה הולמת להשכלתם הפורמאלית של העולים, במילים אחרות - האם לימודי ההוראה בתכנית ייחודית (ומטפחת) אכן הם מהווים מנוף למוביליות חברתית?

למחקר שלושה שלבים, השלב הראשון עוסק בדפוסי ההשתנות באפיוני כלל הלומדים, החלק השני עוסק בסוגיות קשורות בחיפוש ומציאת עבודה בקרב בוגרי התכנית, השלב השלישי עוסק בממצאי המעקב אחר הבוגרים משנת 2012. בנוסף יובאו בסיפורי הצלחה אישיים של בוגרי הוראה כביטוי לנרטיב תרבותי של רצון, נחישות ועוצמה.

כתולדה ממבט בקורתי על העשייה של יותר מעשר שנים בקרב יוצאי אתיופיה שחוו תהליך הכשרה להוראה, התעורר בנו הרצון לפגוש אותם לאחר מספר שנים, לראות ולנסות להבין מה קרה להם בתהליך ההתפתחות האישי. כיצד הפכו מסטודנטים עולים, נקלטים מוצפי קשיים, לסיפורי הצלחה, סקרנות זו הובילה אותנו לזווית ראייה חדשה.

המפגשים האישיים הביאו לאוסף של סיפורי חיים. כל סיפור משמש בו-זמנית נרטיב תרבותי וסיפור הצלחה אישי עם תיאורי ה'מצב לפני' וה'מצב אחרי' שאותם ניתן לנתח, לשאול שאלות מכיוונים שונים, לתהות על הפעולות שנעשו ועל נקודות המפנה.

בהרצאה יוצגו שני סיפורי הצלחה הכוללים נרטיב אישי השזור בנרטיב של קהילת יוצאי אתיופיה: הסיפור של אברהם והסיפור של נעמה. הסיפורים מהווים דוגמה ובסיס שניתן ללמוד מהם על הדרך להצלחה.

מסלול להכשרת יוצאי אתיופיה-חקר מקרה
ש. מלאת
 אחוה המכללה האקדמית לחינוך, מכון מופ"ת

המחקר המוצג, ינסה לעמוד על ייחודה של התוכנית להכשרת מורים ליוצאי אתיופיה באמצעות ניתוח מרכיבי התוכנית על פי מסגרות מושגיות שונות אשר יחדיו מהוות את עמודי התווך הרעיוני של התכנית.

הפן המתודולוגי אשר באמצעותו נבדקה התכנית הוא חקר מקרה. נקודת המוצא של הקמת התוכנית הייתה קשורה לעקרונות של רב תרבותיות, לחינוך לרב תרבותיות, למקומה של רב תרבותיות בתוכניות לימודים בכלל, ובהכשרת מורים בפרט. לכן, סיפורה של התוכנית הייחודית להכשרת יוצאי אתיופיה להוראה יבחן לאור המדדים השונים לתכניות לימודים בגישה הרב תרבותית.

במקביל, עקרונות נוספים היוו בסיס איתן לתוכנית, עקרונות אלו באו לידי ביטוי כחוטי שני במארג המורכב של התוכנית והם יהוו אבני בוחן נוספים לניתוח התוכנית: עקרונות החינוך ההומניסטי, ביניהם מושגים כמימוש היכולות והנטיות הגלומות באישיות הלומד, חינוך לאזרחות פעילה דמוקרטית ואחראית, טיפוח תרבותי של אישיות הסטודנט באמצעות חשיפה סיסטמית למיטב המחשבה והיצירה האנושית (אלוני, 2008), יוצגו בביטוי בתוכנית.

עקרונות הפדגוגיה הביקורתית, כבדיאלוג הפרייריאני, ובפתיחת שערי ההשכלה הגבוהה למיעוטים יבדקו במרכיבי התכנית.

ממשנתו של פאולו פריירה (1990): " החינוך למענו אני נאבק, עוסק בהבנה של העולם ושל האובייקט, הבנה של היצירה והיופי, הבנה של הדיוק המדעי וגם של השכל הישר. יצירה של שפה חברתית חדשה, בה מלאכתו של הלומד היא השתתפות ביצירת הבנה של הידע, יצירה של הבנה הנובעת מהידע החדש. זוהי הסיבה בגללה קיים הצורך בדיאלוג רדיקאלי (משוחרר, רציונאלי ובקורתי) לא בגדר מחווה, אלא כבסיס ולמען חיזוק הקשר בין המלמד והלומדים " (מאי, 2010 שם עמ' 5)

עמיות יהודית (Jewish Peoplehood) וקהילת יהודי אתיופיה

ש. מלאת

אחווה המכללה האקדמית לחינוך, מכון מופ"ת

ההרצאה תעמוד על תפיסות חדשות של שייכות לעם היהודי לאור תהליכי הגלובליזציה בעולם באלף השלישי בכלל, ועל התפיסות הייחודיות של קהילת יוצאי אתיופיה בפרט. התפיסות החדשות יוצפו באמצעות מושג העמיות המבטא שילוב של: דת, תרבות, הסטוריה וערכים יהודיים בעבר, בהווה ובעתיד. בעזרת מושג העמיות היהודית יבחנו ההיבטים התיאורטיים – פילוסופיים – היסטוריים של הקהילה 'ביתא ישראל' בעבר, כקהילה מבודלת השומרת בקפידה על שייכותה לעם היהודי ה'קדום' באתיופיה; הוא יתייחס לכיסופים והכמיהה לציון – לירושלים כמפתח למימוש תחושת השייכות של הקהילה האתיופית ליהדות, לעם היהודי ולארץ ישראל.

בהמשך המושג עמית יהודית בהמשך נבדק באמצעות שאלונים וראיונות שנערכו לפרחי הוראה יוצאי אתיופיה. בהרצאה יובאו ה'קולות' של צעירי הקהילה, הסטודנטים להוראה, בדבר תפיסותיהם את השייכות לעם היהודי בתרבות ובהווה בישראל מבחינה קוגניטיבית, רגשית והתנהגותית. יושם הדגש על שלושה קולות: א) 'אנחנו היהודים האמיתיים' במסע לירושלים, ב) לחגוג שונה ולהיות שייך!, ג) 'אנחנו ישראלים כמו כולם'.

מסעותיהם של יהודי אתיופיה לירוסלם (ירושלים)

נ. כהן

אחורה המכללה האקדמית לחינוך

תולדות מסעותיהם ועלייתם של יהודי אתיופיה לישראל היוו בסיס לסיפור מרתק ומרגש, אשר נכתב בגרסאות שונות מאז מבצע משה (נובמבר 1984 עד מאי 1985). היה זה ניסיון קשה ומכאיב לכול העולים יוצאי אתיופיה והשפעותיו ניכרות הן בהיבט הקהילתי והן האישי, שכן גם בנות ובנים ליוצאי אתיופיה, אשר נולדו בארץ, חשים כאילו הם עברו את נוראות המסעות הללו הן בגופם והן בנפשם. סיפוריהם של אלה ששרדו את המסעות והרצון לשמר את מוצאות הימים ההם ומעל לכול את זכרם של אלפי בנות ובני הקהילה, אשר מצאו את מותם בדרך ולא זכו לעלות ארצה, מלכדים את בני העדה ומוסיפים לה עוצמה ותחושת שותפות גורל. פתיחת שערי אתיופיה לביקורים ולמסעות שורשים מסייעים לרבים מבני הקהילה להכיר מחדש את ארץ מוצאם. כל אלה מאחדים את ההיסטוריה של תקופת העלייה, עם חיי עולי אתיופיה בארץ בהווה.

ההרצאה תעסוק בשני קווים מרכזיים. האחד ידון במעגל המסעות של יהודי אתיופיה, דהיינו מסעות העלייה, ומסעות החזרה לארץ ההולדת והשיבה לישראל עם המטען שביקור כזה מקנה. האם מעגל כזה מחזק עמדות ותחושות, או משנה גישות? שמא גם וגם? ; ואילו הקו השני יבחן את השפעת המטען אותו נושאים המורים לעתיד, בני הקהילה, בהיותם מורים במערכת החינוך בישראל והאם, ואם כן, במה הוא תורם להשתלבותם במסגרת זו.